

Pierre-Laurent Aimard v Bratislave

Štátny komorný orchester Žilina: 50 rokov

Miroslav Beinhauer

a šestínótnové harmónium

Jazz: Dave Holland a Chris Potter

Hudobná poviedka Vandy Rozenbergovej

Hudobný život
12/2024/R. 56

Melos-Étos: Kristove roky

2,50 €

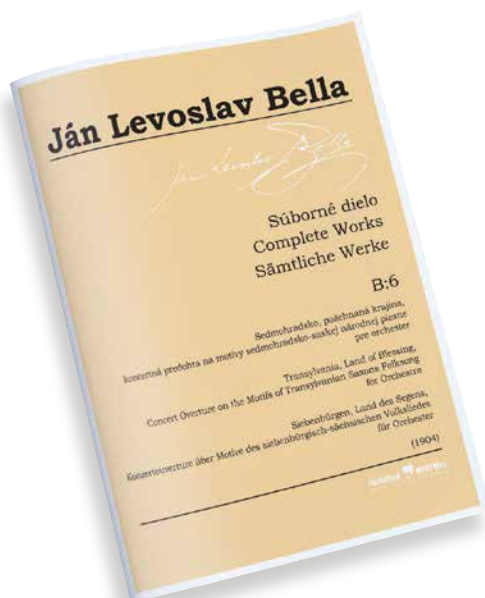
12

9 771335 414008

Ján Levoslav Bella

SEDMOHRADSKO, POŽEHNANÁ KRAJINA

Koncertná predohra *Sedmohradsko, požehnaná krajina* vznikla ako posledná z radu Bellových orchestrálnych skladieb. 61-ročný majster v tejto partitúre zúročil svoje bohaté kompozičné skúsenosti a vytvoril pôsobivé dielo, ktorého posolstvo – pieseň *Siebenbürgen, Land des Segens* – sa ozýva ako pointa v tutti zvuku záverečného úseku slávnostnej predohry. Skladba vychádza ako študijná partitúra a prevádzkový materiál pre koncertné predvedenie je dostupný k zapožičaniu.

Bratislava 2021
ISMN 979-0-68503-077-5

Nájdete vo vybraných kníhkupectvách
alebo na www.hc.sk

Mark Kroll

JOHANN NEPOMUK HUMMEL Život a svet hudobníka

Kniha úspešného amerického interpreta, vedca a pedagóga Marka Krolla je vôbec prvou modernou monografiou, ktorá sa zaoberá Hummelovou kariérou v jej celistvosti. J. N. Hummel (1778 – 1837) pôsobil v jednom z najdynamickejších období dejín hudby uprostred prechodu od klasicistických k romantickým interpretačným a kompozičným štýlom. Krollova publikácia prináša bohatý a zložitý príbeh nielen o veľkom hudobníkovi, ale i o dynamicky sa meniacom svete, príbeh, ktorý nám ponúka ucelený obraz jedného z kľúčových momentov v dejinách hudby, ako aj roly hudobníka vo vtedajšej spoločnosti. Hudobné centrum vydáva knihu v slovenskom preklade i v druhom revidovanom vydaní v angličtine. Prílohou publikácie je aj úplný zoznam diel J. N. Hummela.

Bratislava 2024
ISBN 978-80-89427-97-0

Nájdete vo vybraných kníhkupectvách
alebo na www.hc.sk

Obsah

- Koncerty**
2 Hudba dneška v SNG – ŠKO Žilina –
Štátna filharmónia Košice –
Slovenská filharmónia –
CODEnsemble – Albrechtina

- Auris interna**
5 Skupinová synchronia

- Bravo**
7 Ronald Šebesta

- Festivaly**
8 Melos-Étos
17 Bratislava Mozart Festival

- Rozhovor**
14 Rád prekvapujem, aj sám seba
(Pierre-Laurent Aimard)

- Hudobné divadlo**
19 Výlet berlínskeho Janáčka do Brna
(Festival Janáček Brno)
22 Triptych v meste Guggenheimovho
efektu (Bilbao)

- Jubileum**
24 Splnené sny a vďačné návraty
(ŠKO Žilina)

- Fenomén**
29 Rozčerené vody
(Miroslav Beinhauer)

- Jazzové laboratórium**
31 Chris Potter:
Moment's Notice

- Jazz: koncert**
34 The Crosscurrents Trio

- 36 Recenzie CD

Poviedka
Vanda Rozenbergová:
Flákač

Editoriál

ANDREA SEREČINOVÁ

„Festival otvára otázky o slobode v umení a možnostiach hudobného vyjadrenia v dobe, ktorá prekonala tradície a neustále redefinuje hranice estetiky. Prelína sa na ňom história s budúcnosťou, tradícia s experimentom, a hudba získava nový význam – nielen ako estetický zážitok, ale aj ako podnet na premýšľanie a porozumenie. Zároveň vytvára jedinečný priestor pre komunitu, ktorá sa tu stretáva, diskutuje, zažíva a zdieľa svoje dojmy.“

Mladá skladateľka Haimoni Balgavá píše o tohtoročnom 33-ročnom festivale Melos-Étos (s. 8), o festivale súčasnej hudby a akoby písala o kultúre, umení ako takých. Pretože áno, tie by mali byť o slobode, o prelínaní starého s novým, tradičného s novátorským, o kráse, zážitku ale aj o impulzoch na premýšľanie a kultivovanie priestoru medzi nami. A poznámka na okraj: áno, aj to „prekonávanie tradície“ je v umení jednou z hodnôt.

Nepokúšam sa o žiadne definície, len premýšľam, obzerám sa dozadu a snažím sa nazrieť dopredu. Budem sa opakovať, ale opäť sa mi vynárajú tie aktuálne pokusy „zhora“ definovať, čo je a čo nie je (správna, vhodná, slovenská...) kultúra. Tie pokusy, čo nevznikajú v diskusii, a už vôbec nie v odbornej, sebaodhaľujú svojich „normatívco“ v nekompetentnosti.

Hlavným hosťom festivalu Melos-Étos bol klavirista Pierre-Laurant Aimard, legendárna postava novej hudby druhej polovice 20. storočia, neustále v špičkovej kondícii aj vďaka svojej programovej a vášnivej otvorenosti voči ustavične sa meniacemu svetu. Klaviristovi Ivanovi Šillerovi venoval krátky no koncentrovaný čas (s. 14). Melos-Étos sa prvýkrát decentralizoval a prestížny úvodný koncert umiestnil na východ, kde v košickej Kunsthalle náležite experimentoval s priestorom i časom.

Niekedy sa staré nestane tradíciou (aj o tom sú festivaly ako Melos-Étos) a ako dobový experiment prežíva v múzeách (fyzických či metafyzických). Ale kultúra je živý, aj nepredvídateľný proces, občas so zázračnými schopnosťami revitalizácie či priam resuscitácie. O tom je náš rozhovor s českým klaviristom Miroslavom Beinhauerom, ktorý – zdá sa, že ako jediný na svete – sa naučil hrať na jedinom použiteľnom šestínótnom harmóniu, unikátnom, takmer storočnom komplikovanom nástroji, skonštruovanom na podnet Aloisa Hábu. Nezostalo však len pri výstrednom sólo geste a možnosti komponovať akustickú mikrotonálnu hudbu sa chopili skladatelia z celého sveta (s. 29). (Hudobné) dejiny hodili výhybku.

Vážení čitatelia, čítate decembrové číslo *Hudobného života*, a to je samozrejme príležitosť poďakovať sa za vašu priazeň v odchádzajúcom roku a zaželať vám (i nám) dobrý rok ďalší. Nech vaše životy plynú tak, ako si to prajete – či už priamočiaro alebo v pekných výhybkách. Ale vždy kropené živou hudbou...

:||

Mesačník **Hudobný život**/
december 2024 vychádza
v **Hudobnom centre**
Michalská 10, 815 36 Bratislava
IČO 00 164 836

Zapísané v zozname periodickej
tlače MK SR pod ev. číslom
EV 3605/09

Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea
Serečinová (kontakt: andrea.sere-
cinova@hc.sk, +421 2 20470420,
0905 643926), redaktori: Robert
Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana
Dekánková (jana.dekankova@
hc.sk), Juraj Kalász (juraj.kalasz@
hc.sk), externá redakčná spoluprá-
ca: Robert Bayer (robert.bayer@
hc.sk), jazykové korektúry: Marcel
Olšiak, korektúry českých textov:
Lucie Lukášová, grafická úprava:
Pergamen Trnava

Distribúcia a marketing: Patrik
Sabo (tel: +421 2 20470460,
fax: +421 2 20470421, distribu-
cia@hc.sk) • **Adresa redakcie:**
Michalská 10, 815 36 Bratislava 1,
www.hudobnyzivot.sk • **Grafický
návrh:** Pergamen Trnava • **Tlač:**
ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava
• **Rozširuje:** Slovenská pošta,
a. s., Mediaprint-Kapa a súkrom-
ní distributéri • **Objednávky
na predplatné prijíma každá
pošta a doručovateľ Slovenskej
pošty, alebo e-mail:** predplatne@
slposta.sk • Objednávky do zahra-
ničia vybavuje Slovenská pošta, a.
s., Stredisko predplatného tlače,
Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14
Bratislava 214, e-mail: zahranicna.
tlac@slposta.sk • Objednávky
na predplatné prijíma aj redakcia
časopisu. Používanie novinových
zásielok povolené RPPBA Pošta
12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03 •
Indexové číslo 49215. ISSN 13 35-
41 40 (tlačené vydanie), ISSN
2729-7586 (online, pdf verzia) •
Obálka: Zo záverečného koncertu
Melos-Étos. Foto: Dominik Jánov-
ský • Názory a postoje vyjadrené
v uverejnených textoch nie sú
stanoviskom redakcie. Redakcia si
vyhradzuje právo redakčne upra-
vovať a krátiť objednané i neobje-
dané rukopisy. Texty akceptujeme
len v elektronickej podobe. •
Vyhľadávať v dátach uverejnených
v tomto čísle môžete na adrese
www.siac.sk

Koncerty

13. 11. 2024
Bratislava, Slovenská národná galéria
Hudba dneška v SNG
RE_PATCHED
Schäffer

Skúmanie nových vyjadrovacích prvkov, nekonvenčnej sonórnosti či vymedzenie sa voči tradičným hudobným štruktúram v intenciách hľadania nového hudobného prejavu možno u skladateľov pozorovať už niekoľko dekád. O realizáciu uvedení diel súčasnej hudby sa na našom území aj napriek zavedenej doktríne socialistického realizmu pokúšali už skladatelia z generácie slovenskej avantgardy. Nanešťastie, aj dnešná slovenská kultúra čelí pokusom o obmedzenia slobodného umeleckého prejavu. Práve preto je nevyhnuté pokračovať v intenciách predošlých generácií predovšetkým realizáciou podujatí, ktoré orientujú verejnosť smerom k vnímavosti súčasného umenia.

Koncertný cyklus Hudba dneška v SNG sa právom radí medzi takéto projekty a spolupodieľa sa na uvádzaní diel, ktoré vznikali od 60. rokov 20. storočia. S viac než desaťročnou tradíciou sa stal platformou prinášajúcou otvorenosť i hĺbku netradičného pohľadu na krásu v umení.

Koncert s názvom NON-STOP ponúkol poslucháčom program venovaný pamiatke predstaviteľa európskej povinovej avantgardy Bogusława Schöffera. Na interpretácii jeho grafík a grafických partitúr sa podieľalo zoskupenie deviatich hudobníkov z Vyšehradskej štvorky a Srbska združených pod názvom RE_PATCHED. Koncert rámcovali aj predelovali predvedenia skladateľovej najpopulárnejšej skladby NON-STOP. Jej prvé uvedenie nastolilo pomalými pohybmi a rôznofarebnými zvukovými nuansami vskutku nezvyčajnú atmosféru. Tóny nástrojov a zvuky syntetizátora umelci dopĺňali vokálnymi prejavmi. Keďže grafické partitúry dávajú pomerne veľký priestor individualite prejavu, záver diela interpretom naznačil hlavný dramaturg koncertného cyklu a v tento večer aj jeden z interpretov Daniel Matej.

Úvodný „happening“ vystriedalo zhudobnenie troch grafík, ktoré Schäffer tvoril z vlastnej potreby výtvarného sebavyjadrenia. Vizualna podoba *Grafiky 31* nabádala k myšlienkam o nekonečnom vesmírnom priestore a výstižné bolo aj jej hudobné stvárnenie. Tóny generované syntetizátorom, pripomínajúce plynutie signálu vesmírom, kombinovali s nízkofrekvenčnými údermi perkusí a zvukmi vibrafónu. Vzájomne sa prekrývajúce tri vokálne línie *Grafiky 14* nastolili intímnejší charakter pred agresívne stúpajúcim zvukovým spektrom *Grafiky 6/6*. Umelci pravdepodobne obrazovú predlohu vnímali ako amplitúdu, a preto pracovali primárne s ňou a jej zväčšovaním.

Druhé uvedenie NON-STOP trvalo o čosi dlhšie než pôvodný „happening“ z úvodu koncertu, v zásade sa však zvukovosť či spôsoby predvedenia nelíšili. O čosi konkrétnejšie, perцепčne uchopiteľnejšie vyznela *Grafika 53*, ktorá sa akustickým spektrom snažila o napodobenie prírodných fenoménov. Jej súčasťou boli reprodukovateľné zvuky kvapiek vody, štebot vtákov či generované ambientné zvuky lesa dopĺňané perkusiami. Ľudský hlas ako primárny činiteľ *Grafiky 7* vystriedala spolupráca akordeónu, gramofónu a ostatnej elektroniky podieľajúcej sa na zhudobnení *Grafiky 16*.

Večer novej hudby uzavrelo tretie uvedenie NON-STOP, ktoré však už bolo za limitom poslucháckej potreby, a tak bolo úsilie umelcov do istej miery nadbytočné. Napriek tomu koncert naplnil svoje poslanie a plné auditórium bolo dôkazom, že o novú hudbu je aj dnes nemalý záujem.
JÁN FULLA

14. 11. 2024
Košice, Dom umenia
Štátna filharmónia Košice,
Jiří Rožeň, Jakub Čížmarovič
Beethoven – Pejačević

Sychravú predčasnú zimu v novembri na východe čiastočne vyvážil program aktuálneho koncertu B cyklu košických filharmonikov. Ocitol sa na ňom dve mimoriadne vzdialené osobnosti z obdobia klasicizmu, resp. z prelomu 19. a 20. storočia.

Beethovenov *Klavírny koncert č. 4 G dur* bol dokončený v r. 1806 a je pravdepodobne najčastejšie hrávaným dielom svojho druhu od svojho (v tom čase už nepočujúceho) tvorca. Reprezentuje nielen iskrový vzlet, brilantnosť a obvyklú formovú dokonalosť, ale chvíľami aj lyrickú kontempláciu a dramatické hĺbky. Ujali sa ho dvaja pomerne mladí, ale zrelí umelci: slovenský klavirista Jakub Čížmarovič a český dirigent Jiří Rožeň.

Čížmarovič výdatne čerpal zo svojho obrovského arzenálu mladíckej energie, vďaka čomu skladbu okorenil neúnavnou dynamickosťou a sympatickým temperamentom. Okrem toho však preukázal aj rovnako silný zmysel pre poéziu, kultúru tónu a ušľachtilosť vo vedení fráz (pozri prídavok: Chopinovo *Nokturno cis mol op. posth.*). Klavirista takisto dokázal schopnosť dramaticky „priškrtnúť“ meditácie v druhej časti, no rovnako čaroval s trblietavým množstvom farieb. Predovšetkým však hral uvoľnene, spontánne a suverénne a, samozrejme, že aj precízne. Klaviristovi vďačne pomáhal aj zredukovaný orchester, ktorého zvukovosť síce neašpirovala na svetové parametre, ale to ani nikto nemohol očakávať. Slovom, orchester podal solídny a spoľahlivý výkon, ako (takmer) vždy.

V druhej polovici sme sa mohli tešiť na ďalšie mohutné a rozsiahle (trištvrte hodiny trvajúce) dielo. Tentokrát od chorvátskej skladateľky Dory Pejačevićovej, ktorá sa v posledných rokoch stáva čoraz známejšou v celosvetovom kontexte. Narodila sa v Budapešti v rodine chorvátskeho guvernéra a mala šľachtický pôvod. Jej *Symfónia fis mol* vznikla v časoch prvej svetovej vojny, keď autorka dočasne pôsobila ako zdravotná sestra. Symfónia bazíruje na tradičnom štvorčastovom cykle (rýchla – pomalá – scherzo – rýchla) a je ovplyvnená nanajvýš rôznorodými zdrojmi z obdobia neskorého romantizmu. Skladateľke sa však podarilo nájsť vlastný, originálny jazyk, čo ju radí k priekopníkom novodobej chorvátskej hudby.

Skladba je plná vášnivej, gesticky účinnej, emocionálne plnokrvnej hudby a nemá posledná časť dobýva extatické výšiny. Charakterizuje ju permanentná evolučnosť, rapsodickosť, dômyselná motivická práca a mnohé prekvapujúco moderné harmonické zvraty, ktoré však nespochybňujú tonalitu. Skladba je inštrumentovaná s dôrazom na orchestrálne plno, z ktorého len miestami „vyčnievajú“ sólistické pasáže.